

MERITXELL SERRET

«El sector agroalimentari ha reviscolat»

Meritxell Serret (Vallfogona de Balaguer, Noguera, 1975) és la consellera d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació. Analitza econòmicament i sociològicament la pagesia i explica els plans per resoldre conflictes pels baixos preus agrícoles i la contaminació per purins.

*Entrevista de Àlex Milian
Fotografies de Jordi Play*

El sector de la pagesia perd actius sense parar. El 1994 s'hi dedicaven 51.000 persones a tot Catalunya; ara en són 26.000, gairebé la meitat.

—Sí, ha baixat i s'ha reestructurat molt. Pel que fa a la població activa agrària hi ha dues tendències que han marcat els anys vuitanta, noranta i la primera part del segle XXI. Hi ha una tendència que ve de fa molt temps, que és el despoblament de les zones rurals i, per tant, abandonament de l'activitat agrària. Sociològicament això ens porta a l'envelliment...

—De la població activa?

—Sí, i té un altre efecte a les zones rurals, que és la masculinització: hi ha menys dones. Si no hi ha dones la demografia no es recupera; no hi ha relleu generacional. Per tant, una aposta que és prioritària en política agrària i que intentem reforçar molt des d'aquest Departament és el relleu generacional.

—Això és perquè hi ha menys dones pageses?

—Hi ha menys dones al món rural. Va lligada una cosa amb l'altra. Per això sempre diem que en les polítiques de

desenvolupament rural el sector agrari i agroalimentari és molt important. Perquè van de bracet. A les zones rurals (de Catalunya, però també del País Valencià i de l'Estat), a mesura que s'ha anat abandonant l'activitat agrària —des dels cinquanta i seixanta per la industrialització—, la població més jove o que no té sortida a les zones rurals se'n va cap a les zones urbanes, va creixent la despoblació, es perden serveis, baixa la qualitat de vida i cada vegada més gent en marxa. Qui s'hi queda? Qui té una explotació més o menys dimensionada que li dona unes rendes suficients. Però l'activitat agrària tradicionalment sempre ha estat més portada per homes, i les dones no hi troben un encaix. En un model de societat on les dones també volem tirar endavant el nostre projecte professional, si no tenim un entorn on podem desenvolupar-nos professionalment, i si no hi ha uns serveis de qualitat —mèdics, educacionals o bàsics—, tendim a marxar. Cal, doncs, una política que doni molta importància al relleu generacional i que destaquï el paper de la dona com a element clau per revertir la dinàmica de-

mogràfica a les zones rurals i de cara als sectors agrari i agroalimentari.

—En quin sentit és clau per al sector agrari?

—Té una capacitat emprenedora de models de negoci que poden ser complementaris, o per a modificar el model de negoci de les explotacions agroalimentàries. Es veu en el que són serveis turístics, artesanía agroalimentària o, al capdavant de l'explotació, a l'hora de liderar iniciatives de venda directa. El rol emprenedor de la dona en el món rural és un factor clau que ajuda a posar en relleu que les dones han de ser protagonistes en les polítiques de desenvolupament rural.

—Com s'aconsegueixen el relleu generacional i la fi de la masculinització?

—En els últims anys hi ha hagut polítiques d'ajut a la incorporació de joves, la prioritització a l'hora de donar línies de suport a la inversió i el suport a la formació i la professionalització del sector. Totes les polítiques que han anat estimulant que els joves s'incorporin a l'activitat a poc a poc han anat tenint un ressò. En l'evolució demogràfica que presentaves, durant aquests anys també vam tindre

una pujada demogràfica a les zones rurals en els anys d'expansió econòmica. Els primers anys del segle XXI hi va haver un repunt demogràfic a tot Catalunya per la immigració. També a les zones rurals es va donar aquest repunt i un rejuveniment per l'arribada d'immigrants procedents de tercers països (Romania, nord d'Àfrica o l'Amèrica Llatina).

—Tant com a les zones urbanes?

—Els anys de creixement de la immigració hi havia percentatges més alts en zones rurals que en zones urbanes. En nombres absoluts, no, és clar. Amb la crisi hi va haver una contracció de la població i moltes comarques han viscut en els últims anys aquesta regressió d'abandonament, envelliment i un punt de masculinització.

—Des del 2008 cap aquí?

—Sí, des del 2008 o 2009. Però paral·lelament, en canvi, aquests últims anys de crisi el sector agroalimentari ha reviscolat. Ha reviscolat en el sentit que és una activitat anticíclica i, per tant, la duresa de la crisi la va afectar molt però no amb el mateix ritme i la mateixa duresa que a altres sectors. Fins a cert punt, en moltes zones rurals, joves que havien anat a altres activitats van tornar al sector agroalimentari. Estadísticament ha funcionat com un refugi de joves que tornaven a l'activitat de l'explotació familiar. Ara estem en la fase de veure si això és una tendència sostinguda...

—...que es consolida?

—Correcte. Quins elements ens fan pensar que aquesta recuperació pugui ser sostinguda al llarg del temps? A mesura que passen els anys, constatem que sí que hi ha un retorn de joves al camp i que alguns sí que són de tradició familiar, però n'hi ha també que s'hi incorporen, tot i que no vénen de la tradició familiar. Per tant, es veu la indústria agroalimentària com una opció professional.

—Això serien els neorurals, per entendre'ns?

—Sssí.

—El terme potser s'ha fet servir una mica frívolament...

—Sí, no m'agrada gaire, perquè simplifiquem massa les coses. Ja va bé tenir un concepte, però el fenomen és molt divers. El fet és que hi ha gent que s'incorpora al sector però no per tradició. Una altra dada que ens fa pensar que és una tendència sostinguda és la formació. Fer de pagès és una feina professional comple-

xa i la formació és imprescindible i molt transversal. Pel que fa a la formació estem batent rècords. En el curs 2015-2016 ha sigut l'any en què hi ha hagut més inscrits a la formació inicial, amb 838 persones.

—En quin cicle?

—Inscripcions a les escoles agràries. És la xarxa de formació del Departament. Són com la FP específica d'agrària. I paral·lelament, en tot el cicle de formació també tenim rècords, amb un total de més de 9.000 alumnes –que inclou formació a distància (més de 3.000) i formació contínua.

—Amb l'ensenyament es trenca la masculinització?

—A poc a poc es va trencant. La proporció és més gran de nois que de noies però tendeix a la igualtat.

—La pagesia i la indústria agroalimentària estan més connectades que mai?

—Sempre hi ha hagut molta relació, però el que està evolucionant –i que intentem acompanyar des de l'administració– és que la relació entre aquests membres de la cadena de valor estigui

→ cada vegada més ben estructurada i sigui transparent. Que es facin estratègies compartides i estableixin sinergies per afavorir una producció cada cop més de qualitat, ben assentada i arrelada al territori i amb uns consumidors més conscients del que consumeixen i del que és la producció de proximitat. Que sigui una estratègia on tothom hi guanyi, en definitiva. Per això el codi de bones pràctiques, les taules de negociació amb totes les parts...

—Per evitar que la pagesia sempre sigui la que se'n considera més perjudicada?

—Perquè si no hi ha prou confiança entre aquests membres de la cadena, sempre hi ha la sensació –de vegades certa, de vegades menys– que quan hi ha disminucions de preu sempre comencen per la part que no es pot reduir més. Senten que a ells els afecten més les retallades i que difícilment poden tindre control o repercutir en el preu final de venda. Llavors, segons quines siguin les estratègies de comercialització, si són molt agressives amb el preu, la retallada els afecta a ells sense tenir en compte els costos de producció.

—Unió de Pagesos denunciava fa poc una publicitat de la Casa Amatller que venia fins i tot per sota del preu en origen mínim, o sigui menys del preu fixat per Mercolleida per al pagès.

—Sí, aquestes pràctiques, si es detecten, s'han de denunciar i comprovar si venen realment sota el preu mínim. Això pertoca a Consum. Ells n'han de fer les inspeccions i, si cal, sancionar. Però insisteixo que està bé denunciar però l'important és com afrontem les relacions perquè aquestes pràctiques no hi siguin.

—Un altre dels problemes històrics del sector agrícola i ramader són els purins, sobretot arran del tancament de les plantes de tractament quan el Govern espanyol va decidir treure'n les ajudes. Quin pla té el Departament?

—Estem treballant de manera molt seriosa i amb el compromís del sector. I hem volgut anar a l'arrel. Ara estem concretant una eina important, que serà el Decret de Dejeccions i Fertilització. El problema bàsic és la contaminació dels aqüífers per l'excés de nitrats. Amb el sector hem considerat que cal actuar sobre la manera de fertilitzar, com s'utilitzen els adobs en sòl agrari. El que busquem és arribar a l'excel·lència en la

fertilització orgànica i això implica afavorir-la. Agronòmicament, pel sòl i pels cultius, és millor l'adob orgànic enfront de l'orgànic o els fems de les depuradores.

—És a dir, continuar fertilitzant amb les dejeccions però moderadament?

—Ben fet. Fertilitzar com cal. L'estratègia té tres pilars. Un és el tractament de les dejeccions en origen: tractar els purins a la mateixa granja. Aquí hi ha

«En el món rural la dona juga un rol emprenedor en models de negoci diferents o complementaris»

molta tecnologia que el sector està tirant endavant, des de l'alimentació –perquè tingui menys càrrega de nitrògens–; el tractament de les dejeccions, perquè no hi hagi tan líquid –perquè un dels problemes és que tenen molta aigua i alhora de gestionar-los és més complicat–, i s'estan treballant temes d'olors.

El segon pilar és l'aplicació al camp. També s'està innovant molt i ens ha d'ajudar a controlar la quantitat de nitrogen que s'aplica i en la manera com s'aplica: no cal escampar-ho sinó infiltrar-ho en terra –de manera que s'absorbeixi diferent i no faci tantes olors.

I el tercer gran pilar, que és el que ens correspon com administració, és el seguiment i el control. La gran innovació és que, a partir d'ara, es vol fer un seguiment continu. Fins ara teníem informació de cada explotació però ara volem un seguiment anual, explotació per explotació que ens digui què es genera i com es genera –i què s'aplica i com s'aplica. Amb això podrem tenir una visió global. Amb les analítiques de sòl i aigua, a més, podrem establir aquelles zones vulnerables i els punts encara més sensibles per fer-ne un seguiment molt més intens. Aquí, si cal, aplicarem mesures més restrictives. Si no es pot fer una bona gestió i totes les dejeccions no es poden aplicar, s'han d'exportar i anar a plantes de tractament.

—Però pràcticament estan totes tancades.

—Aquelles plantes que no podien treballar sense la prima s'han de repensar i donar-los una viabilitat econòmica, convertint-les en plantes de biogàs, per exemple. Estem fent plataformes de projectes per ajudar-los a aconseguir finançament via Pla Juncker perquè es converteixin en models viables. Cal explicar que ens ha afavorit una sentència dels tribunals a favor d'aquestes plantes. Quan el Govern espanyol els va retirar la prima, es va dir que tenia efecte retroactiu i se'ls exigia que tornessin els diners rebuts. Aquesta sentència anul·la aquesta retroactivitat i, com a mínim, les plantes no han de fer-se càrrec d'un deute que pujava a milions d'euros. Sense això poden plantejar-se un model més viable. ●